

Zjewjenje we wuhnanstuwje

**Jezus Chrystus praji Janej:
„Njeboj so: Ja sym přeni a posledni
a žiwy. Ja běch morwy, a hlej,
ja sym žiwy wot wěčnosće
hač do wěčnosće
a mam kluče hele a smjerće.“**

Zjewjenje swjateho Jana 1,17–18

W lětach 81 do 96 po Chrystusu knježeše w Romje kejžor Domitian, kotryž da so swječić jako Dominus et Deus, jako Knjez a Bóh. We wšitkich wulkich městach steješe jeho postawa, před kotruž dyrbjachu ludžo małe wopory přinjesć. Běše strašne, bjez tajkeho wopora nimo postawy Domitiana hić. Křescenjo, kotřiž wšak mějachu hinašeho Knjeza a Boha hač romskeho kejžora, njewoprowachu před postawu. Pod Domitianom započinaše so přenje wulke přescěhowanje křescanow.

Jedyn z tych, kiž njeběchu kejžorowy kult sobu činili, běše presbyter Jan, předstejićer wosady w Efezusu. Na to běchu jeho zajeli a wusydlili na kupu Patmos, hdžež jako jaty přebywaše. Na kupje pokazuju hišće džensa prózdneju, w kotrejž je Jan bydlil a napisal zjewjenja, kotraž běchu so jemu dóstali. „Ja, Jan, waš bratr a towarš tyšnosće a kralstwa a sčerpliwosće w Jezusu, běch na kupje, kotrejž Patmos rěkaju, Božeho słowa a swědčenja wo Jezusu dla.“

Je njedžela. Jan njemóže ze swojej wosadu kemše swječić. Nadobo slyši njeznaty hłós. Takle čitamy w Zjewjenju swjateho Jana: „Duch přińdže na mnje na Knjezowym dnju, a slyšach zady sebje wulki hłós kaž wot pozawny.“ Jan chce teho widzeć, kiž z wulkim hłosom rěči. Wón so wobroći a widzi postawu: „A wobroćiwši so widžach sydrom zlotych swěčnikow a wosrjedz swěčnikow jedneho, kiž běše na čłowskeho Syna podobny, kiž běše z dołhej drastu wodžěty a wopasany wokoło hrudže ze zlotym pasom.“

Jan bě na tutej njedželi widzał Jezusa Chrysta jako powyšeneho Knjeza, kiž měješe zloty pas wokoło hrudže, tajki, kaž jón

Zymska krajina

Rys.: J. Zejfart, 2011

tehdy nošeše wyši měšnik w Jerusalemskim templu. Jezus je prawy měšnik, kiž wujedna čłowjestwo z Bohom, kiž zaplaći za hrěchi ze swojim žiwjenjom. „A wón położy swoju prawicu na mnje a praješe mi: Njeboj so: Ja sym přeni a posledni a žiwy. Ja běch morwy, a hlej, ja sym žiwy wot wěčnosće hač do wěčnosće a mam kluče hele a smjerće.“ Dokelž bě Jezus přewinył smjerć a je žiwy wot wěčnosće hač do wěčnosće, je slyniši hač Domitian, slyniši hač wšitcy mócnarjo na zemi. Njeje tak, zo ma wjetšu hospodarsku abo wojersku móc. Jezusowa sylnosť je móc žiwjenja a móc lubosće. Jezus położy swoju prawicu na Jana, jeho žohnujo ze słowami: „Njeboj so.“ Wón ma kluče hele a smjerće.

Domitian, něhdy tak česceny kejžor Romkeho mócnarstwa, wumře po 15 lětach swojeho knjejestwa. Džensa jeho jenož hišće specialisća za romske stawizny znaja, hewak je nimale zabyty. Tež druzi diktatorojo, za kotrychž so pomniki stajachu a kotrymž tysacy hołdowachu, su wumřeli. Jich pomniki su so wotstronili, zwjetša hižo bórže po jich smjerći. W jednym nowym kěrļušu z našich Spěwarskich (čísło 259) rěka:

Pozabyta je jich slawa,
wotbyte su wšě jich prawa,
spěwy nchtó njeznaje.
Pomniki su powalene,
rěče jich su začisnjene
a jich mjena zabyte.

Njedawno wozjewichu nowiny nastawk ukrainskeje politikarki Julije Timošenko. Po tym zo bě 2009 zhubila swoje zastojnstwo jako ministerska prezidentka, běchu ju zajeli a w politiskim procesu k wjacelětnemu chłostanju zasudžili. Wona pisaše z jastwa: „W čemnoće cele nabudu móc a nadžiju z fakta, zo zda so mi Bóh někak bliski. Přetož hdže hinak by dyrbjal Chrystus być hač z tymi, kiž čerpja a so přescěhju?“

Jezus Chrystus, kiž běše so něhdy Janej na kupje Patmos zjewil, njewopuści tež džensa swojich wěriwych. W horjeka mjenowanym kěrļušu dale rěka:

Jezusowe mjeno traje,
jeho słowa njejsu baje,
jeho zakon wostanje.
Jeho kralstwo njehinje,
žana móc je njepřewinje,
Jezus knježi na wěčnje.

Jan Malink

Budyske měšćanske hasy

Lube džěci!

W kóždym měšće, w kóždej wjesce pisaja dróhi a jich mjena stawizny. Tak dopominaja tež w měšće Budyšinje dróhi, hasy a samo móst na bohate cyrkwinske žiwjenje města w zańdženosci a přitomnosći.

Serbski kěrchow

Tak mjenuje so naměsto před Michalskej cyrkwju. Serbski „kěrchow“ wotwodźuje so wot němskeho słowa „Kirchhof“. Tam bě w dawnych časach pohrjebnišćo. Na to dopominaja hišće někotre narowne pomniki, kiž su w Michalskej cyrkwi wustajane.

Prědarska hasa

Hasa naspomni so w léce 1672 přeni raz, w zwisku z domom za předarjow, kotryž tam steješe.

Mniša hasa

Tuta a slědowacej hasy dopominaja na mnichow, kotřiž běchu w srjedźowěku w Budyšinje žiwi. 1240 zasydli so tu rjad franciskanow a založi sej swój klóšter.

Mała Bratrowska hasa

Franciskanojo su prošerski rjad. Woni wzdadža so wěstych dochodow a su žiwi wot smilnych darow, kotrež wot druhich dóstawaja.

Wulka Bratrowska hasa

Chudzi widžachu w franciskanach swojich bratrow a tež mjez sobu so mniša tak mjenuwachu. 1562 přewostaji posledni w Budyšinje žiwy franciskan klóšter tachantskemu kapitlej. Wot klóštra steji džensa jenož hišće ruina.

Móst Swjateho Duchy

Wokoło léta 1370 nasta w Budyšinje špital Swjateho Duchy z cyrkwju a kěrchowom w juhu města. Špital měješe w srjedźowěkowskim měšće funkciju chorownje, chudownje a syrotownje. Džensa dopomina jenož hišće mjeno mósta při Starej Drježdžanskej na něhdyši při Sprjewi stejacy špital.

Dalše z cyrkwinskim žiwjenjom w Budyšinje zwjazane mjena su **Klóšterska dróha, Při Pětrowej cyrkwi, Mikławske wrota, Mikławske schody, Zadnja Bratrowska hasa, Mała Prědarska hasa, Mniša cyrkej, Cyrkwine naměsto, Cyrkwina hasa.**

Při pućowanju po rjany Budyšinje móžeće je wuslědźić.

Gabriela Gruhlowa

Bukečanska Bjesada

Přichodna serbska Bjesada wotměje so štwórtk, 9. februara, we 18.30 hodź. na farje w Bukecach. Wšitycy zajimcy su wutrobnje witani.

Mato Krygár

Předstajenje knihi wo brunicy

Wobrazowy zwjazk „Brunica. Leben mit der Kohle“, kotryž je loni w LND wušoľ, předstaji so štwórtk, 9. februara, w 19.30 hodź. w Smolerjec kniharni w Budyšinje. Wo swojej knize porěčitaj fotograf Jürgen Maćij a zestajerka tekstow Měrana Cušcy-na.

LND

Kubłanske popołdnje

Město kubłanskeho dnja změjeme lěta kubłanske popołdnje w Budyšinje na Michalskej farje, a to pónđzelu, 13. februara, w 14.00 hodź. Po nutrnosci a swačinje wobhladamy sej film wo wulěće ze Serbskim busom 2011 a wo lońšim cyrkwinskim dnju w Slepom. Po tym podadža so wšelake informacije ze serbskeho ewangelskeho žiwjenja.

Jan Malink

Nowej knize

Wo starym pohrjebnišću w Rownom

W Budyskim nakładnistwje Lusatia je kónc lońšeho léta wušoľa kniha Trudle Malinkoweje „Der alte Friedhof in Rohne. Stare pohrjebnišće w Rownom“. W słowje a wobrazu předstaji awtorka historiske narowne kamjenje ze serbskim napismom, kiž běchu so wot léta 1863 do 1919 na holanskim pohrjebnišću postajili. Dalokož móžno, podawaja so tež informacije wo zemrětych wosobach. Kniha je za 19,90 eurow w kniharnjach na předań. **PB**

Wo Serbach w zažnym nowowěku

Srjedź januara je wušoľa w Serbskim instituće studija „Die Entdeckung des Fremden“, kotraž rozložuje zaběru ze Serbami w němskim pismowstwie 17. a 18. lěstotka. Při nowej publikaciji jedna so wo magisterske džěto, kotrež je nětčiši doktorand Serbskeho instituta Friedrich Pollack w léce 2011 na uniwersiće w Lipsku zakitowaľ. Brošuru poskićuje Smolerjec kniharnja w Budyšinje za 5 eurow. **SI**

Marja w ewangelskej pobožnosći?

Swój mały artikił „Nutř waju pušćić njemóžu“ (PB č. 12/2011, str. 5) zakónčich ze słowami: „To by ‚Přadla je Marja kudžałku‘ było z krasnym swědstwom ewangelskeje Marineje pobožnosće, kajkuž ju tež znajemy wot Luthera.“ Ewangelska Marina pobožnosć – móhło so woprawdže wo tajkej rěče? Chcył tule pospytać rozložić, što z tajkim zapříjećom měnju a kak so wone rozeznawa wot katolskeje Marineje wučby a pobožnosće, kotrejuž cyły rozsah pak wobjednać njemóžu – to by přešěroke polo było.

Mjeztym zo rozprawjeja drje ewangelije Noweho zakonja wo Mari – njepokazaja pak žane tendency jeje česćowanja –, měnjeja so wěcy hižo zahe w starej cyrkwi. Jedyn ze zažnych přikladow je apokryfny tekst „De transitu beatae virginis Mariae [Wo přechodže zbóžneje knježny Marje]“, jedyn ze zakładow katolskeje wučby wo donjebjeswacu Marje. Z myslu Mariného sobuwumóženstwa zetkawaš so hižo pola Irenaeusa z Lyona (před lětom 200). Z předmjetom samostatneje teologiskeje reflexije je Marja tež w chrystologiskich rozestajenjach 4. a 5. lětstotka. Jeje vysokostny titul „theotokos [bohaporodźerka]“ je wažny wostatok pozdžišeje prawosławneje mariologie. Swój přeni wjeršk pak docpěwa česćowanje Marje w zapadneje (katolskeje) cyrkwi we wysokim srjedźowěku. Wot 12. lětstotka rozsěrjatej so „Ave Maria [Strowa sy, Marija]“ a modlenje růžowca. Z tym stawa so Marja bjezposrědna adresatka křesćanskeje modlitwy. Tež vysokostny titul „Regina (coeli) [kralowna (njbjes)]“ so nětko jewi – Serbam we wěstym wotchilenju derje znaty z Radworskeje cyrkwe, hdžež nadeńdžeš na chórowym wobłuku napis „Swjata Marija, kralowna růžowca, proš za nas“. W pózdnim srjedźowěku powšitkownje česćowanje swjatych a wosebje Marje ekscesiwne přiběra, a to tež w zwisku z wotpuskom a putnikowanjom.

To je položenje, w kotrymž dóńdže Martin Luther k swojemu reformatorske mu dopóznacu. K tutemu słuša – pódlu wučby wo wosprawnjenju – tež wěda wo tym, zo je Bože słowo jeničke žórto zjewjenja a Chrystus jenički posrědnik mjez Bohom a čłowjekom. W tajkej teologii tradicionalne česćowanje swjatych a Marje hižo městna nima. Runje před tajkim pozadkom je jara zajimawe widjeć, kajki wosobinski poměr Luther k Mari wuwija.

Wažne žórto za to su jeho wuprajenja wo nej w jeho „Rozložanju magnifikata“, chwalospěwa Marje w ewangeliju Lukaša 1,46–55, z lět 1520/1521. Na wjacorych městnach tuteho teksta pytnješ, zo Luther Marju z mystiskej, haj skoro erotiskej lubosću lubuje. Hdyž tutón tekst napisa, bě wón hišće celibatarnje žiwý. Wón mjenuje ju na přikład „die zartte Mutter Christi [něžna mać Chrystusa; němski prawopis tu a w dalšich citatach po originalu]“, tež „Mutter gottis [Boža mać]“, ale ženje kra-

Přadla je Marja kudžałku. Akwarelěrowana pjerokrjesba Měrcina Nowaka-Njehorńskeho z lěta 1979 Repro: Serbski muzej, J. Bart

lownu njbjes. Wona je nawopak jednora židowska holca, kotraž so jenož wuznamjenja ze swojej ponižnosću, kotraž „lessit got ynn yhr wirckenn nach seinen willenn [da Bohu w sebi skutkować po jeho woli]“. „Alšo solten wir auch thun / dz were ein recht Magnificat gesungenn [Takle bychmy tež my činić dyrbjeli; to by prawy magnifikat spěwany był]“.

Přiwšěm su w tutym zažnym teksće hišće powostanki srjedźowěkowskeje Marineje pobožnosće. Tak zakónči Luther swoje rozloženje ze słowami: „... das voleyhe unß Christus durch furbit und willen seiner lieben mutter Maria [... njech to spožči nam Chrystus přez zasadjenje a wolu swojeje lubeje maćerje Marje]“. Zasadjenje swjatych – mysl, při kotrejž so ewangelskemu křesćanej zecnje! Tróšku hinaši wobraz skići pozdžiše pismo Luthera, jeho „Sendbrief vom Dolmetschen [List wo tołmačenju]“, kotryž napisa wón za čas Augsburgskeho mócnarskeho dnja lěta 1530 na Coburgskej twjerdziznje. Swoju lubosć k Mari je sej Luther wočiwidnje wobchował, štož pytnješ w jeho słowach: „Item da der Engel Mariam grüßet und spricht / Gegrüßet seistu Maria vol gnaden / der Herr mit dir? Wolan / so ists bißher / schlecht den lateinischen buchstaben nach verdeutschet ...

darumb hab ichs vordeutsch. Du holdselige ... Und hette ich das beste deutsch hie sollen nemen / und den grus also verdeutschen / Gott grüsse dich du liebe Maria (denn so vil wil der Engel sagen / und so wurde er geredt haben, wan er hette wollen sie deutsch grussen) ... [Tehorunja hdyž postrowi jandžel Marju a rjeknje: Budž postrowjena, Marja, poła hnady, Knjez budž z tobu. Nó, takle bu to dotal po laćonskich pismikach špatnje zněmčene ... tehodla sym ja jo zněmčit: Ty lubozna ... a bych-li tudy najlěpšu němčinu naložil a postrow takle zněmčit: Bóh će postrow, ty luba Marja (přetož tuto je to, štož chce jandžel prajić, a takle by wón rjekł, by-li wón chył ju němsce postrowić) ...]“. W tutech słowach widžu hluboku a nutrnu zwjazanosć Luthera z cyle čłowjeskeje Marju, wuswobodženej wot wšeho balasta přewyšenyh a přewyšowacych předstawow. – Hinak hač hišće w „Rozložanju magnifikata“ Luther na hinašim městnje swojeho „Lista wo tołmačenju“ česćowanje swjatych a mysl jich a potajkim tež Marje zasadjenja za wbohe duše pola Boha wuraznje wotpokazuje, mjenuju to „grewel [wohidmo]“.

Tri měsacy před tym, zo napisa Luther w požnjencu lěta 1530 swój „List wo tołmačenju“, běchu hižo ewangelske stawy swoje wot Melanchthona spisane Augsburgske wuznać na mócnarskim dnju přednjeli. Serbski přeložk tuteho teksta namaka so w Spěwarskich 2010 (č. 407). W jeho 21. stawje wobjednawa so česćowanje swjatych (Spěwarske, str. 526); wo Mari so tule eksPLICITNJE njerěči. „Z Pisma ... so njehodži dopokazać, zo mamy so k swjatym wołać abo pomoc pola nich pytać.“ Z tutejmi słowami zwuraznja Melanchthon z ľahodnišim wašnjom stejíščo Luthera, kotryž je w swojim „Lisće wo tołmačenju“ hrubiše stowa za to namakał.

Nawróćejo so k wuchadžišću, namakam w pokěrľušku „Přadla je Marja kudžałku“ mnoho razow Lutherowy wobraz wo Mari zaso. Je-li Marja w Lutherowym „Rozložanju magnifikata“ jednora židowska holca, kotraž so ze swojej ponižnosću wuznamjenja, tak runa so wona w pokěrľušku jednorej serbskeje holcy. Pilnje předže wona swoju kudžel a šije swoju košľu – njech stej tutej tež židžanej, a nic woľmjaney abo lenowej, spěwa swoje paćerje w cyrkwi – njech je tuta tež njbjeska, a nic wjesna, a ma džěčatko dwělomneho pochada – njech je wona tež Boži Syn. Tajka – a nic jako njbjeska kralowna, so wona Bohu lubi, tajku přewodža ju jandželjo při jeje rejach a na wšěch jeje pućach.

Hilger Weisweiler, Tübingen

Nabožna terminologija

Loni w léču je w serbskim nakładnistwje wušta dołho wočakowana „Terminologija za předmjet nabožina“ (wobjim: 159 s.). Wudawačel je Rěčny centrum WITAJ, jako awtorojo a zestajerjo su wupokazani redaktor Katolskeho Posoła Rafael Ledžbor, wučer na Serbskim gymnaziju Měrko Pohonč a katolski farar Gerat Warnar. Posledni je hromadže ze Serbskim superintendentom Janom Malinkom tamnymaj awtoromaj nimo toho z radu a pokiwami pobočku stał. Wužiwač budže so terminologija na serbskej srjedźnej šuli a w gymnaziju.

Kniha wobsteji z dweju džělow, němsko-hornjoserbskeho a hornjoserbsko-němskeho słownička. Hižo 1998 běše w tróšku mjeńšim formaće terminologija nabožnych słowow jako wosebita knižka wušta. Porno tehdyšemu wudaću je terminologija z léta 2011 wšelako rozšěrjena: Wobsahuje nětko něšto wjace hesłow katolskeho a ewangelskeho pochada, a dokelž so šulerjam tež zakladne znajomosće wo židowstwe, islamje, buddhizmie a hinduizmie posrědkuja, su do noweje terminologije tež zapřijeća z tutych nabožinow přiwzate. W swojich krótkich přispomnjenjach wobmjezujú so na w knize podate zapřijeća z křesćanstwa, njewobkedźbuju při tym tež wurazy, kiž trjebaja so w ortodoksnej (prawosławnej) cyrkwi.

Mam za dobre, zo su so do knihi nimo nabožnych słowow tež wurazy z wobłuka architektury zaprijeli, dalokož su za zrozumjenje wšelakich twarskich wosebitosćow w našich cyrkwach trěbne (*gotiski, wobłukowy fris*). Wyše toho wobsahuje terminologija pomjenowanja katolskich a ewangelskich zjednoćenstwow a pomocnych skutkow (*Towarstwo Cyrila a Metoda z. t., kolpingowcy* – bohužel faluje *Serbske ewangelske towarstwo* –, *Ochranowska bratrowska wosada, Adweniat, Chlěb za swět*), mjena wšelakich cyrkwjow (*cyrkej swjateju (?) Marje a Marty, Marje-Marčina cyrkej*), geografiske mjena (*Tabor, Częstochowa*) a mjena wosobinow, kiž maja za křesćanow wulki wuznam (*Beno, Hańža, Luther, Poncius Pilatus*). Na kóncu knihi namaka zajimc zapis wšitkich pismow a knihow Stareho a Noweho zakonja po němskim tak mjenowanym jednotnym přełožku (*Einheitsübersetzung*) biblije a po serbskim ewangelskim a katolskim wudaću.

W serbsko-němskim džělu knihi budže šuler wěcowne wujasnjenja serbskich hesłow cyle wěsće witać. Wone skićeja mnohe dodatne informacije, kaž na př. pod hesłom „starolutherska cyrkej“: *křesćanska zhromadnosć, w 19. lětstotku wot lutherskeje cyrkwy wotpačena*. Po mojim měnjenju by hdys a hdys tež w němsko-serbskim džělu wujasnjenje němskich hesłow spomóžne

było. Nic kóždemu šulerjej budže woznam wšitkich w knize podatych němskich nabožnych wurazow bjeze wšeho znaty; myslu na přikład na słowa *Abkündigungen, gelobte Messe a Vermeldung*.

Chwalobne je, zo so serbske wotpowědniki po katolskej resp. ewangelskej konfesiji swojich rěčnikow rozeznawaja – je-li to trjeba („Karfreitag“: wulki pjatk *kat.*, čichi pjatk *ew.*; „Einsetzungsworte“: přezhnowanske słowa *kat.*, wustajenske słowa *ew.*). Druhdy wšak by na boku serbskich wotpowědnikow tróšku wjace informacije wužitne bylo. Tak móhla po postrowje katolskich Serbow *Budź chwaleny Jězus Chrystus!*, *Chwalen Jězus Chryst!* stać tež přisłušna wotmołwa *Na wěki amen*. Při podatym postrowje ewangelskich Serbow *Pomhaj Bóh!* wotpowědna wotmołwa *Wjers pomazy!* njefaluje.

Cyłkownje nadpadnje, zo ličba němskich hesłow z wobłuka katolskeje nabožiny ličbu hesłow na ewangelskim boku wo tójšto přesahuje. To snano na tym zaleži, zo so w katolskej cyrkwi wjace nabožnych wobrjadow pěstuje hač w ewangelskej. Myslu při tym na česćowanje swj. Marije, na mdlenje rózowca abo na putnikowanja.

Wjace wobrjadow – to rěka wjace wotpowědnych słowow. Snadniša ličba hesłow ewangelskeho pochada zwisuje nimo toho drje tež z tym, zo so ewangelska nabožina na srjedźnej šuli a w gymnaziju skerje w němskej rěči wuwučuje.

Terminologiju je nazhonita lektorka Marja Hrjehorjowa za čišć přihotowała. Jako dołholětna člonka Hornjoserbskeje rěčneje komisije je wězo na konsekwentne přesadjenje płaćiwych prawopisnych prawidłow džiwała. Jako čěža za nju je so při tym wopokazało, zo njeje wulko resp. małopisanje jednotliwych abo zestajenych słowow w hornjoserbsčinje hač dotal wot rěčneje komisije dozrjadowane. Nadžijam so, zo su rozrisanja, kiž su awtorojo terminologije w tutym nastupanju namakali, ze stron jeje posudžowarjow doskónčnje schwalene a so tuž wotnětka w katolskim a ewangelskim pismowstwe – mjez druhim tež w našimaj nabožnymaj časopismaj – konsekwentnje praktikować hodža.

Při móžnym dalšim nakładže měli so wotstronić někotre misnjenčka (s. 133 a 149: Stary zakon, s. 118 a 149: Nowy zakon; ale s. 3: Stary Zakon, Nowy Zakon – s. 80: bratřa z Taizé; ale s. 137: Taizęscy bratřa).

Loni wudatej knize přeju, zo by so při nabožnym wuwučowanju serbskich džěći a młodostnych pilnje wužiwała a zo by była tež dorosćenym, kiž serbsce wo nabožnych temach pisaja, z dobrym poradnikom.

Irena Šerakowa

Terminologija za předmjet nabožina, Budyšin 2011, 159 stron

Akty w Jemenje zawlečenych zawrjene

Akty wo Henčlec swójbje z Mješic, kotruž běchu njeznači w juniju 2009 w Jemenje zawlekli, su hižo před wjac hač lětom zawrěli. To wuchadža z podložkow Wonkowneho zarjada w Berlinje. Přiwuzni Henčlec swójby, kiž dóstachu njedawno dohlad do aktow, zwěsćichu, zo su poslednje zapiski w nich z nazymy 2010. Wot teho časa njeje žanych nowych powěsćow wo wosudze mandželskeju Sabinu a Johannesu Henčlec a jeju synka Simona wjace dóšlo. Je mało nadžije, zo so zhubjeni hišće namakaja abo zo dóstanu přiwuzni we Łužicy wěste informacije wo tym, što je so z nimi stało. Henčlec džowce Lydija a Anna so w meji 2010 na spodziwne wašnje zaso namakaštej a so domoj wróčištej. Wotrostujetej w swójbje přiwuznych we wsy blisko Budyšina.

T.M.

Posledni wobraz Sabinu a Johannesu Henčlec z jeju džěćimi Lydiju, Annu a Simonom, fotografowany nalěto 2009 w Jemenje

Foto: pivr.

„... štóž modlo wojuje za swoju rěč a wěru“

Džěło Serbskeho wosadneho zwjazka w léće 2011 bilancowali

Kóždolětna hłowna zhromadźizna Serbskeho wosadneho zwjazka wotmě so lětsa 14. wulkeho róžka na wosadnej žurli Michałskeje fary. Šěsnaće člonow a jedyn hósć so na wuradźowanju wobdźěli.

Nutrnosć na spočatku zahaji Serbski superintendent Jan Malink z Ochranowskimaj hesłomaj za tutu sobotu, kiž stejitej w 72. psalmje: „Wšitke kraje njech su poľne jeho česće!“ a pola Marka na 16. stawje: „Džiče do wšeho swěta a předuće ewangelij wšěm stworjenjam.“ Křesćanstwo je žiwe wot teho, zo knježi njewidzomna móc nad nami, Bóh Knjez. Wón je žórło žiwjenja. Jeho poselstwo ma so šerić po wšěm swěće. Tež serbski lud je křesćanstwo přijat: před tysac lětami wot Mišnjanskich biskopow a po reformaciji potom wosebje w serbskej rěči. Naše wuradźowanje njech šerjenju Božeho słowa w serbskej rěči služi.

Na spočatku swojeje rozprawy wo serbskim ewangelskim žiwjenju w léće 2011 zwěsći superintendent Malink, zo asimilacija na našich wsach postupuje. Serbstwo woteběra. To spóznamy na wopyće zarjadowanjow. Na druhej stronje postupuje

zhromadnosć ze sympatizantami a serbsce wuknjacyimi dorosćenymi na přikład w Bukecach, Hodźiju a Rakecach. Loni swjećachmy 23 serbskich a 5 dwurěčnych kemšow. Wjerški cyrkwinskeho lěta běchu wobdźelenje na Němskim ewangelskim cyrkwiskim dnju w Drježdžanach, Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń w Slepom, zarjadowanja a wudaće CD k česći 200. narodnin Jana Kiliana a Serbski bus do Cieplic. W meji mějachmy serbsku konfirmaciju, za swójby přewjedzechmy z njesebičnej Krygarjec podpěru dworowy swjedźeň we Wuježku a adwentničku w Budyšinje. Wudawachmy hromadže ze Serbskim ewangelskim towarstwom časopis Pomhaj Bóh a Ochranowske hesta na léto 2012. W rozhłosu wusyłaše so 29 kemšacych nutrnosćow w serbskej rěči a 76 Nabožnych słowow k dnjej wot lajkow. Wšitke tradicionelne zarjadowanja maja so tež 2012 přewjesć.

W diskusiji wuzběhny wjetšina přítomnych, zo měł so Pomhaj Bóh dale čornoběly čisćeć. Wažny je wobsah, a tón přeswědči z dobrym niwowom. Wulki džak sluša tehodla redaktorce Trudli Malinkowej

a Irenje Šerakowej za rěčne přehladanje.

Wulki rum zabra tehorunja diskusija wo poměrje mjez serbsčinu a němčinu na našich zarjadowanjach. Druhdy je tak, zo je na dwurěčnych kemšach wjace Serbow, tak zo bychu wone tež serbske być móhli. Knjez Holder wuzběhny, zo slušeja do normalnych němских kemšow tehorunja serbske elementy. Wo to so w Rakecach prócuja. Trěbne pak su na kóždy pad tež ryzy serbske zarjadowanja. Serbsce wuknjacy maja tak a tak přemalo skladnosćow za naložowanje serbsčiny.

Lětsa pojedže Serbski bus prawdžepodobnje do zapadnych kónčin Budysko-Kamjenskeje eforije, a to hižo w juliju. Dworowy swjedźeň we Wuježku budže 21. julija. Posledni dypek bě hospodarski plan za léto 2012. Knjeni Fischer z kasoweje centrale nam plan rozloži. Wón so jednolósnyje schwali.

Zakónčichmy hłownu zhromadźiznu ze žohnowanjom a z Kilianowym kěrlušom „Ow ludo serbski, lutherski“. Jeho słowa su Serbskemu wosadnemu zwjazkej zawjazk: „Tón Serb swěry je, štóž modlo wojuje za swoju rěč a wěru.“ **Marka Maćijowa**

Pój a hladaj!

Cyrkwje mjez Kinsporkom a Wósporkom

Cyrkwje, kapały a modlernje w Ewangelsko-lutherskim cyrkwiskim wobwodze Budyšin-Kamjenc předstajaja so w knize „Pój a hladaj“ („Komm und sieh“), kotraž je loni w nakładnistwje Lusatia wušła. Po tym zo je so w léće 2010 zhromadny cyrkwinski wobwod z Budyšinom a Kamjencem wutworil, móžemy předležacu knihu jenož witać. Hižo na přěni pohlad skutkuje jara solidna. Ma wjetši přěčny format, krutu wjazbu a je přezčytlnje w barbje čisćana. Z titulneje strony hlada žona z džěšćom na čitarja a přeprošuje jeho do Poršičanskeje cyrkwyje w pozadku a zdobom na čitanje knihi: Pój a hladaj! Cyrkwje su w alfabetiskim slědže městnosćow wot „Arnsdorf“ hač do „Wilthen“ zwjetša na dwójnej stronje wopisane. Přidate su tři do štyri barbne wobrazy za kóždu cyrkej. Na te wašnje předstajaja so wot 56 awtorow 92 najwšelakorišich cyrkwjow, kapałow a modlenskich rumnosćow we 80 městach a wsach. Čitar zhoni tójšto faktow k stawiznam cyrkwyje, k wuhotowanju a k wosebitosćam wosady abo cyrkwyje. Fota (Andreas Sureck) přeswědčeja z dobrej kwalitu. Napřećo nutrkownej titulnej stronje je barbna karta wotčisćana, hdžež so

wšitke wopisane cyrkwyje zarysowane. Na kóncu knihi namaka čitar přehlad w formje rozšěrjeneho wobsaha. Podate su tam mjez druhim časy Božich službow, adresy, internetowe strony a pokazki na dalše publikacije.

Ewangelsko-lutherski cyrkwinski wobwod Budyšin-Kamjenc je tón cyrkwinski wobwod w sakskej krajnej cyrkwi, kiž ma dwurěčne němško-serbske wosady. Tehodla nas zajimuje, kak je so serbske cyrkwinske žiwjenje do knihi zapřijalo. Napisma su w 26 padach tež serbsce podate. Jedna so wo wšitke městnostne mjena w džensnišim serbskim sydlenkim rumje. W dwanaće tekstach so z jednej abo dwěmaj sadomaj tehorunja na serbske wosebitosće skedzbnja. Při tym jedna so přewažnje wo stawizniske fakty, na př. přeložk biblije přez Michała Frencla (Budestecy), wupućowanje Serbow pod Janom Kilianom (Kotecy) a pokiwi na Martinijowy přeložk pokutnych psalmow do serbsčiny (Malešecy), abo wo naspomnjenje serbskich hesłow we wuhotowanju cyrkwyje (Njeswaćidło, Poršicy, Zarěč). W teksće wo Rakecach so naspomni, zo so hišće skladnostnje serbske kemše wotměwaja.

Wo Serbskej cyrkwi w Kamjencu so praji, zo běchu tam po reformaciji [!] serbske Bože služby. Pola štyrjoch cyrkwjow so trochu wjace wo Serbach pisa (Michałska cyrkej w Budyšinje, Bukecy, Hodźij, Huska), ale tež tu přewahuja pokiwy na serbsku zańdženosć. Jara škoda je, zo so na žanym městnje Serbski wosadny zwjazk njenaspomni, hačrunjež skutkuje w předstajenym cyrkwiskim wobwodze.

Z knihu „Pój a hladaj“ dóstanje zajimowany čitar kompendij do ruki, kiž přeswědči ze serioznym wobsahom a wuhotowanjom. Štóž pak chce so wo cyrkwiskim žiwjenju ewangelskich Serbow něhdy a džensa informować, dyrbi za druhimi žórłami hladać.

Marka Maćijowa

Komm und sieh. Kirchen zwischen Königsbrück und Weißenberg, Budyšin 2011, 200 stron, 14,90 eurow

Serbske slědy w Zhorjelskimaj wustajeńcomaj

Sakska krajna wustajeńca

Hač do 31. oktobra 2011 běše w Zhorjelcu 3. krajna wustajeńca Sakskeje wotewrjena. W jeje srjedźišću steješe „via regia“, potajkim dróha, kotraž wjedžeše wot Kijewa přez Wrocław do Lipska a dale do zapadneje Europy. „Via regia“ wjedžeše tež přez serbski kraj, a to někak po čarje Kotecy – Worcyn – Budyšin – Židow – Haslow – Kamjenc. Smědžachmy tuž wćipni być, što namakamy serbskeho we wustajeńcy, kotraž běše zaměstnjena w bašće „Kaisertrutz“.

W pincy, kotraž bě pod hesłom „Fundamenty“ wěnowana zažnym stawiznam, steješe na centralnym městnje narowny kamjen z časa wokoło 1100, kotryž běchu fachowcy w léce 2004 w Chrósćicach namakali. W teksće na scěnje spomni so na nanuzowane zawjedženje křesćanstwa mjez słowjanskej ludnosću. Tu dyrbimy prašak stajić. Drje so přeco zaso twjerdźi, zo je so křesćanska wěra Serbam we Łužicy z mječom nanuzowała, tola wědomostne dopokazy so za to hač do džensnišeho namakali njejsu.

Pod hesłom „Dróha“ předstaji so w přizemju čara kralowskeje dróhi wot Kijewa do španiskeho Santiago de Compostella. Na scěnje běchu podłu čorneje smuhi, kotraž symbolizowaše dróhu, mjena městow napisane, kotraž při „via regiji“ leža. Pólske města běchu dwurěčne pólsko-němsce pomjenowane a serbskej měsce Budyšin a Kamjenc němsko-serbsce.

W přem poschodze předstajichu so pod temu „Wiki“ twory, kotraž so po dróze transportowachu – na příklad sel a płaty –, a rjemjesła, kotraž běchu trěbne za wikowarjow.

„Ludžo“ rěkaše hesło na druhim poschodze. Tu předstajichu wopytowarjam wuznamnych muži, kotřiž běchu z dróhu zwjazani, kaž Awgust Sylly, kotryž poda so 1704 po „via regiji“ do Krakowa, zo by

so tam dał krónować na pólskeho krala. Tež na dothi rjad zaslužbnych nawodow Zhorjelskeho gymnazija so spomni. Budyški tachant Leisentritt bě z wobrazom, ze swojimi spěwarskimi, z čitanskim pultom a z keluchom předstajeny. Ochronowsku wosadu reprezentowašaj hrabja Zinzendorf a překupc Dürninger. Mała rysowanka štoma ze wšelakimi hałzami zwobrazni wuwice bratrowskeje wosady wot jeje založenja 1721 hač do leta 1788. Na jednym łopjenu naspomni so založenje Małeho Wjelkowa w léce 1751. Ze serbskich wótčincow njemějachu muzejownicy nikoho za hódneho, zo by so na njeho spominało.

Na najwyšim, třecim poschodze z mjenom „Ideje“ namakašaj so w małej witrinje serbskej knize. Pódlá pólskeju wučnicow a wučnicy jidišćiny ležešaj Michała Frenclowu „Postwitzscher Tauff-Stein“ z leta 1688 a Abrahamu Frenclowu kniha „De originibus linguae Sorabicae“ z leta 1693.

W cyłku bě serbski podžěl na wustajeńcy nimoměry skromny. Wšelake prócowanja ze serbskeje strony, w krajnej wustajeńcy wjace serbskeho pokazać, běchu bjez wuspěcha wostali. Tak su wuhotowarjo zapasli skladnosć, přisporjeć pisanosć wustajeńcy. Kak derje by so hodzał na příklad Jan Arnošt Smoler na druhim poschod pod hesło „Ludžo“, wšako běše hižo w studentskim času po „via regiji“ mjez Wrocławjom a Lipskom po puću był a bě jako wosobina europskeho formata wuznamnje přinošował k wozrodženju Serbstwa. Cyłkownje zawostaji wustajeńca začišć, zo su so wšelake eksponaty, kotraž běchmy zdžela hižo na

W bašće „Kaisertrutz“ wotmě so loni 3. krajna wustajeńca Sakskeje.

dotalnymaj krajnymaj wustajeńcomaj widjeć móhli, nazběrali a z wěstěj nuzu rjadowali.

Barokny dom muzeja

W předpolu krajnej wustajeńcy běše so tež wobnowił barokny dom Zhorjelskeho Kulturnohistoriskeho muzeja na Neißstraße 30. Tute reprezentatiwne twarjenje bě něhdy sydło Hornjołužiskeje towaršnosće wědomosćow. Towaršnosć ma za nas Serbow wulki wuznam, dokelž spěchowaše wot swogeho založenja 1779 hač do založenja Maćicy Serbskeje 1847 wědomostne prócowanja wo serbski lud. Mnozy serbscy fararjo towaršnosći přisłušachu. W rjenje ponowjenych rumnosćach jeje něhdyšeho domicila namaka so džensa wustajeńca wo wědomosći a wuměštwje w Zhorjelcu wokoło leta 1800.

Na Serbow njejsu při tym zabyli. W literarnym a hudźbnym kabineće wisaja na scěnje štyri grafiki z předstajenimi serbskeje drasty wot Johanna Salomo Richtera z leta 1785. Pod nimi leža we witrinje rukopisy wo liturgiji, wo drastach a wo rěči Serbow z pjera Hórčanskeho, Grävy a Antona. Wot Handrija Zejlerja pochadza rukopis ze serbskimi přisłowami. Na zwukowej staciji móže wopytowar přez sluchatka slyšeć tekst Karla Gottloba Antona wo serbskej rěči a wšelake serbske přisłowa z němskim přeložkom. Škoda, zo njepokazuje so na Smolerjowu Pěsnički, kotraž su 1841/43 z pomocu Hornjołužiskeje towaršnosće wědomosćow wušli. Wjersk za wopytowarja je ponowjena biblioteka towaršnosće, w kotřej chowaja so tež wšelake žadne serbske knihi.

Štóž ma hodžinku chwile w Zhorjelcu, temu móže so wobhladowanje domu doporučić. Tu dožiwi wopytowar zemjansko-byrgarsku atmosferu z časa do serbskeho wozrodženja.

Jan Malink

Biblioteka Hornjołužiskeje towaršnosće wědomosćow w baroknym domje na Neißstraße 30 w Zhorjelcu

Fóce: priwatnej

Wopomjatna tafla za Arnošta Frajšlaga wotkryta

Na twarjenju něhdyšjeje šule w Hornjej Hórcce su pjatk, 16. decembra 2011, wotkryli wopomnjensku taflu za serbskeho wučerja, komponista a dirigenta Jana Arnošta Frajšlaga (1869–1951) skladnostnje jeho 60. posmjertnin. 30 zajimcow bě přišlo na krótku swjatočnosć do wochěže bywšeje šule. W tutym domje je Frajšlag wot 1900 hač do 1926 wuwučował a hač do swojeje smjerće bydlił. Wučer w Hornjej Hórcce běše wón wot 1890 hač do swojeho wotchada na wuměnk 1932. Při tym je w třoch wšelakich twarjenjach we wsej skutkował: do 1900 w starej šuli z dwěmaj stwomaj, potom w nowšej ze štyrjomi a wot 1927 w zaso nowej ze sydom rumnosćemi. W srjedźnym z tutych twarjenjow,

Předsyda Hornjohórcanskeje Domowinskeje skupiny Helmut Gros při narěči Foće: ES

w kotrymž ma nětko gmejnski zarjad swoje sydło, so swjatočnosć wotmě.

Po narěči wjesnjanosty Thomasa Polpitz porěča předsyda Hornjohórcanskeje Domowinskeje skupiny Helmut Gros wo zastužbach počesćeneho wo serbske kaž němske hudźbne žiwjenje. Zaklinčachu tři kompozicije Frajšlaga, přednesene wot sopranistki Tanje Donatec a pianistki Liany Bertókoweje: „Łužica moja, lubozny krajo“, „Wusni, jandželko“ a „Krasna družka, witam tebe“. H. Gros džakowaše so župje Budyšin a gmejnje Hornja Hórka za iniciatiwu a Załožbje za serbski lud a Hornjohórcanskeje gmejnje za financowanje tafla. Pokaza na to, zo bu z tym tež Domowinska skupina počesćena, wšako běše Frajšlag wot jeje załoženja w léce 1921 z jeje člonom. Zdobom wuzběhny Gros tež wěru a pobožnosć Frajšlaga. Wón běše jako starc hišće jara hibićiwý a chodžeše za čas Druheje swětoweje wójny kóždu njedzelu pěši do Budestec kemši, zo by jako wuběrný organist wosadneho kantora Rudolfa Jenča zastupował. Na kóncu džakowaše so H. Gros wšitkim, kiž su připrawjenje tafla podpěrowali a so na swjatočnym wotkryću wobdžělili. Wnučk Frajšlaga, dr. Volkmar Lehmann, wupraji w mjeenje swójbných z wutrobitymi słowami džak za hóдне počesćenje jich džěda a pradžěda. Pod přikleskom přítomnych wotkryna to wjesnjanosta Thomas Polpitz wonka na domje přičinjenju wopomnjensku taflu,

Wjesnjanosta Thomas Polpitz wotkry na bywšej šuli w Hornjej Hórcce pomjatnu taflu za Jana Arnošta Frajšlaga, kotryž je tu dolhe léta jako wučer skutkował a bydlił.

kotraž je z čerwjeneho zornowca a ma dwurěčny napis.

Po tym prošachu potomnicy Frajšlaga podpěrarjow počesćenja a serbskich zastupjerjow na kofej a bjesadu do kofejownje „Tykancowa chěžka“ blisko Sprjewje. Dr. Volkmar Lehmann slubi, zo staji fota Jana Arnošta Frajšlaga w elektroniskej wersiji Serbskemu kulturnemu archiwje k dispoziciji. Helmut Gros přida hišće někotre žortne stawiznički wo Frajšlagu, kiž bě jemu ze swójskich dožiwjenjow rozprawjała bywša Domowinjanka a chórowa spěwar-ka Otilija Radewahnowa rodž. Budarjec z Mnišowca (1909–2007). **Helmut Gros**

Namakanka w Čornych Noslicach

Z Hornjeje Hórki. Strajk, wo kajkimž hišće drje so njeje słyšało, bě zańdženu njedzelu w tudomnej Hänselec rejwarni wudyril. Dokelž sebi hercy město dotalnych 5 pjenježkow za reju 10 pj. žadachu, so hólcy rozsudžichu, nic wjace rejwać. Skónčnje so z hercami zwadžichu a jich ze zale wuhnachu. Bórže pak běchu so hólcy strajkowanja nabyli a tehodla někotrych towaršow napominachu, zo bychu po swoje harmoniki šli a jim k rejam piskali. Po zynkach harmoniki so potom cytu nóc rejwaše. Hercy budža sebi powyšene plačizny z hlowy stajić dyrbjec.

Z Warnoic. Tudomny ryčerkubler Frieza je wšón swój lěs wobhrodził a do njeho wšelaku zwěrinu nasadzał. Jelenje a džiwje swinje su so z dalokich stron po železnicy přiwjezłe. Tudomnym wobydlerjam so njelubi, zo njemóža ani kročele wjace do lěsa stupić.

Serbske Nowiny, 24. februara 1906

Horjeka citowane čisło Serbskich Nowin ze 24. februara 1906, w kotrymž běšej lokalnej powěsći z Hornjohórcanskich kónčin

wocišćanej, je so wjac hač sto lět w Čornych Noslicach chowało. Namakaloj staj je mandželskaj Ingrid a Herbert Wirtheč, jako staj 2007 na swojim namrětym domje na Słonkečanskej 22 drjewjanu předchěžu wottorhać dało. SN a dalše němske nowiny su so pod třěšku skladowali prawdžepodobnje wot Michała Wirtha (* 18.7.1848 w Stróži pola Rakec, † 28.5.1917 w Čornych Noslicach), kiž je chěžu w léce 1906 twarić dał. Michał Wirth běše woženjeny z Christianu Mäßlingec z mlyna w Hornjej Hórcce. Z jeju mandželstwa wuńdžechu tři džěci: Arnošt, pozdžišo kowar w Hornjej

Hórcce, Awgust (* 16.7.1880 w Čornych Noslicach, † 14.8.1957 w Stróži pola Rakec), kiž běše bur w Stróži, a Martha, wučerka w Hornjej Hórcce.

Džěsci Awgusta Wirtha běštaj w Serbach znataj Arthur Wirth w Stróži pola Rakec a wučerka a bibliotekarka Frieda (mjelowana tež Měranka) Wirtheč z Čornych Noslic. Džensniši wobsedžer domu, 61lětny Herbert Wirth, syn Arthura Wirtha, je chěžu w Čornych Noslicach wot swojeje čety Friedy (Měranki) Wirtheč (* 4.5.1912, † 14.1.1995) zdžědžil a do njeje ze swójbu začahnył. **Helmut Gros**

„Serbske Nowiny“ wudawaja so kóždu sobotu. — Słowrěčnu předplata wo wudawafni 80 np. a na němskich póstach 90 np., z přinjesenjom do domu 1 hr. 5 np. — Kóžde čisło plaći 8 np.		
<h1>Serbske Nowiny.</h1>		
Zamolwity redaktor a wudawaf Marko Smolef. Čiše Smolefjeo knihišćeńnje w Serbskim Domje w Budyšnje.		
Čisło 8.	Sobotu 24. februara 1906.	Lětnik 65.
Swětno podawki. Železnica 1 Stajej 1 krajnej mjeju		
Stemu satonjej wuprajičju. Po šćěrowitownej wustawje so njehně tajki bowt lědžništnu na němskich rěčach napoložić.		

Hłowa Serbskich Nowin ze 24. februara 1906

Powěšće

Choćebuz. Wot spočatka tuteho lěta maja w Delnjeje Łužicy zaso zamołwiteho fararja za serbske dušepastyrstwo. Zastojnstwo je přewzał 54lětny Ingolf Kšenka, kotryž je farar w Baršću a člon serbskeje přirady w Berlinsko-braniborsko-šlesko hornjołužiskej cyrkwi. Ingolf Kšenka je jako syn fararja w Janšojcach wotrostl. Pola swojeje maćerje, kotraž je Serbowka, započina nětko serbsce wuknyć. Swoje džěło chce tež na młodžinu wusměrić a ju do serbskeho cyrkwinskeho žiwjenja zapřijeć. Při tym chce so zložiť na swoje nazhonjenja a zwiski ze swogeho wjelelětneho džěla jako młodžinski farar.

Drježdźany. Wyši krajnocyrkwinski rada Dietrich Bauer, kiž bě něhdy z fararjom w Bukecach, je wot lětušeho nowy zastupjer ewangeliskeje cyrkweje w rozhłosowej radže MDR. Tole je krajnocyrkwinski zarjad w Drježdźanach njedawno rozsudził. Zastojnstwo wukonješe dotal superintendent Johannes Jenichen z Rochlitz, kiž bě hač do kónca zašleho lěta předsyda rozhłosoweje rady MDR.

Po knižnej premjerje na Nepilic statoku džakowašaj so Manfred Nickel a Erich Plack (wotprawa) awtorce Trudli Malinkowej za spisanje knihi wo starym Rownjanskim pohrjebnišću. Foto: C. Ratajczakowa

Rowno/Budyšin. Na Nepilic statoku w Rownom wotmě so 10. januara premjera knihi Trudle Malinkoweje wo bywšim starym pohrjebnišću we wsy. Z pomocu swětłowobrazow

awtorke přitonym wjesnjanam swoje wuwjedenja znazorni. Na předstajenje samsneje knihi 19. januara w Budyšinje přichwata 50 serbskich a němskich zajimcow do Smolerjec kniharnje.

Křišow/Delni Wujězd. Žiwjenje a skutkowanje fararja Jana Kiliana předstaji Trudla Malinkowa ze swětłowobrazowym přednoškom a z wurězkami z loni wušćeje CDje 11. januara w Křišowje za Wósporkom. Wopytowarjow, mjez kotrymiž běchu tež hosćo ze susodnych wosadow a z Lubija, Kilianowe kěrlušy wosebje hnujachu. Po přednošku, kiž wotmě so w rjenje wobnowjenej bywšej šuli při cyrkwi, wuwi so zajimawa rozmołwa wo něhdyšej serbskosći Křišowa. Mnozy z přitonymch zwuraznichu, zo wšak su po pochadze Serbja, ale rěč hižo njewobkneža. Tež na čitanju Trudle Malinkoweje 8. januara w Delnim Wujězdze zbudži dóńt Jana Kiliana a serbskich wupućowarjow wulki zajim 40 připošucharjow z wokolnych wsow.

Buceky. Na poslednim zeńdženju serbskeje Bjesady w Bukecach 19. januara su wobdźělnicy čitali a přeložili nastawk „Trupin – serbska idylka mjez hatami?“ z lětušćeje Serbskeje protyki. Při tym je nastal wobšěrny wobraz wo situaciji w ewangeliskich Serbach w času Druheje swětoweje wójny a po njej. Někotři wobdźělnicy Bukečanskeje Bjesady přihotuja po dołhim času zaso jutrowne spěwanje we wosadze. Da-li Bóh, bude wone jutrowničku, 8. apryla, rano na Pawli-kec dworje we Wuježku.

Delni Wujězd. Na přeprošenje spěchowanskeho towarstwa Delnjowujězdžanskeho pedagogiuma přednošowaše Lubina Malinkowa ze Spitzkunnorsdorfa 28. januara we wjesnym hosćencu wo Friedrichu Casparu von Gersdorffje (1699–1751) a jeho zaslužbach wo serbske duchownstwo, šulstwo a pismowstwo. Dotal mało znaty lužiski zemjan a spěchowar Serbow bě mjez druhim seminar w Klukšu a pedagogium w Delnim Wujězdze založil. Přednošk přiwabi wjac hač 80 připošucharjow. W serbskej rěči předstaji z Budyšina pochadźaca młoda cyrkwinska stawiznarka swoje sledženja 2. februara na Mačićnej akademiji w Budyskim hosćencu „Wjelbik“.

Dary

W decembru je so darilo za Serbske ewangeliske towarstwo 100 eurow a za Pomhaj Bóh dwójce 42 eurow, 25 eurow, 22 eurow, 20 eurow a 12 eurow. Bóh žohnuj dary a darcelow.

Spominamy

Před 125 lětami, 6. februara 1887, narodži so **Jan Nali** jako syn žiwnosćerja w Židzinom. We Wojerecach nawukny powoňanje pismikstajerja. Po nawróće z Prěnjeje swětoweje wójny džělaše jako tajki najprjedy w Bělej Wodze a wot 1924 hač do zakaza serbskeho pismowstwa 1937 w Smolerjec knihičiscerni w Budyšinje. Z mandželskej Hanu rodž. Grobic (1895–

1963) a třomi synami Janom, Pawołom a Korlu bě žiwu w džensa njewobydlenym domje W blejchach č. 37 we Wulkim Wjelkowje. Wón napisa tójšto přinoškow do Serbskich Nowin kaž tež knižku z dopomjenkami na Prěnju swětowu wójnu. Hromadže z dalšimi mužemi bu w poslednich dnjach Druheje swětoweje wójny wot dobyćerskich wajakow w hajku pola Małego Wjelkowa zatřěleny. Na wjesnym pohrjebnišću w Małym Wjelkowje jeho pochowachu. Row je mjez tym zrunany a narowna plata z napismom „Ora et labora“ (Modl so a džětaj), žiwjenskim heslom Jana Nalija, na row fararja Božidara Kaplerja (1887–1942) na Michałske pohrjebnišću w Budyšinje přewjezena. Wšitcy tři synojo Jana Nalija zasadźowachu so po 1945 za nowonatwar serbskeho žiwjenja a stachu so w 1950tych lětach z woporom socialistiskeho systema. Z nich je džensa hišće Korla Nali we wysokej starobje w hladarni w Moritzburgu žiwu. T.M.

Přeprašujemy

We februaru wusyla so ewangeliske Nabožne slowo k dnjej w serbskim rozhłosu.

- 05.02. Septuagesimae**
10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěći (sup. Malink)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 12.02. Sexagesimae**
14.00 namša we Wjerbnje
- 13.02. pónđzela**
14.00 kublanske popođnje w Budyšinje na Michałskej farje
- 19.02. Estomihi**
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar Rummel)
- 04.03. Reminiscere**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěći (sup. Malink)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)

Pomhaj Bóh
časopis ewangeliskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangeliske towarstwo z.t., Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/600711, e-mail: PomhajBöh@gmx.de)
Čišć: MAXROI Graphics GmbH, Zhorjelc
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625

Abonement a dary: Serbske ewangeliske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Založby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiřažki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.

Lětny abonement plaći 8 eurow.